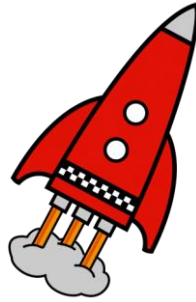

KEUSOTE
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue

Raketti, helikopteRi,
peRhonen, auRinko,
aaRRe, leppäkeRttu,
muuRahainen

R

dn-dn-
dn-dn...

R-ÄÄNTEEN HARJOITTELUPAKETTI

MITEN R-ÄÄNNE TUOTETAAN?

R-äännne tuotetaan siten, että kielen kärki nousee yläetuhampaiden taakse. Kieli on kuppimaisessa muodossa. Riittävän voimakas ilmavirta saa kielen kärjen tärisemään. Äännettä tuottaessa ylä- ja alahampaiden välissä on rako.

MILTÄ R-ÄÄNNE NÄYTTÄÄ?

MITEN R-ÄÄNNETTÄ HARJOITELLAAN?

R-äännettä harjoitellaan D-äänteen avulla, koska D ääntyy samassa paikassa kuin R.

R-äänteen täryä haetaan napakoiden ja nopeiden D-pomputteluiden avulla.

KUINKA USEIN TULISI HARJOITELLA?

Harjoittelua olisi hyvä olla useasti viikossa lyhyitä hetkiä kerrallaan (n. 5-10min), sillä uuden äänteen harjoittelu vaatii paljon toistoja.

Uuden äänteen oppimista voi verrata jonkin motorisen taidon harjoitteluun. Äänteen voi oppia vain säännöllisesti harjoittelemalla ja tekemällä riittävästi toistoja

R-paketin kuvien lähteet

Kuvat: Papunetin kuvapankki, papunet.net, Sergio Palao / ARASAAC, Annakaisa Ojanen, Elina Vanninen, Paxtoncrafts Charitable Trust, Elena Chebannaia, Toisto / Tuija Helkiö, Sergio Palao / ARASAAC, muokkaus Papunet, Emma Kulo, Sergio Palao / ARASAAC, muokattu versio alkuperäisestä

R-äänteen harjoittelun vaiheet

1. Hallitsen suun ja kielen liikkeet
2. Tunnistan R-äänteen sanoissa
3. Teen D-harjoituksia (D-kieli ja D-pomputtelut)
4. Osaan tuottaa R-äänteen täryä
5. Osaan käyttää R-äännettä sanoissa
6. Käytän R-äännettä puheessani

Harjoittelua voidaan sisällyttää arjen toimintoihin, eikä sen aina tarvitse tapahtua pöydän ääressä selkeässä harjoittelutilanteessa. Alla on lueteltu vinkkejä liittyen harjoitteluun.

Kokeilkaa harjoitusten tekemistä arjen leikkihetkissä, esimerkiksi

- Hyppiminen (esim. trampoliini, ruudukkohyppely)
- Saippuakuplat ja höyhenen pudottaminen (harjoituksen tekeminen niin kauan kun kuplat/höyhenet leijailevat alas)
- laulaminen (d-pomputtelut laulun tahtiin)

Tehkää harjoituksia esimerkiksi automatalla tai kävelymatalla päiväkotiin/ esikouluun/ kouluun.

Harjoittelua voi yhdistää moniin eri peleihin (esim. muistipeli, lottopeli, lautapelit). Pelatessa jokainen tekee harjoituksen ennen omaa vuoroaan.

Tehkää harjoitteluhetkistä lapselle mukavia ja innostavia, jotta harjoittelu olisi lapselle motivoivaa ja siten tuloksekasta.

KIELIJUMPPAA

Kielijumppaa tehdään, jotta lapsi hallitsisi paremmin suun ja kielen liikkeit. R-äänteen tuottaminen vaatii riittävän eriytyneet kielen ja leuan liikkeit.

KIELEN JA LEUAN LIIKKEIDEN ERIYTTÄMINEN

Eriytyneillä kielen ja leuan liikkeillä tarkoitetaan sitä, että leuka pysyy paikallaan, kun kieli liikkuu (leuka ei lähde seuraamaan kielen liikettä).

Harjoituksia

- Pidä suu auki ja liikuta kieltä ylös alas. Aseta kielen kärki ensin ylätuhampaiden taakse ja sitten alaetuhampaiden taakse. Toista liikettä.

Mikäli leuka lähtee kielen liikkeeseen mukaan, pidä kädellä kiinni leuasta tai laita sormi/jäätelötikku sivuhampaiden väliin leuan vakauttamiseksi.

- Aseta renkaan muotoinen muro ylätuhampaiden taakse (paikka, jossa ääntyy mm. D, R, L ja N). Nosta kielen kärki kiinni muroon ja pidä suu auki. Pyri pitämään muroa ylhäällä muutaman sekunnin ajan. Kun tämä onnistuu, kokeile avata ja sulkea suuta samanaikaisesti kielen kärjen pitäessä muroa ylhäällä.

- Kokeile sanoa alla lueteltuja sanoja siten, että leuka pysyy paikallaan eikä lähde kielen liikkeeseen mukaan.

ALLA, ELLE, ILLI

ANNA, ENNE, INNI

ADDA, EDDE, IDDI

ALLA, ALLA,
ALLA

Mikäli leuka lähtee kielen liikkeeseen mukaan, pidä kädellä kiinni leuasta tai laita sormi/jäätelötikku sivuhampaiden väliin leuan vakauttamiseksi.

Käytä harjoittelussa apuna peiliä

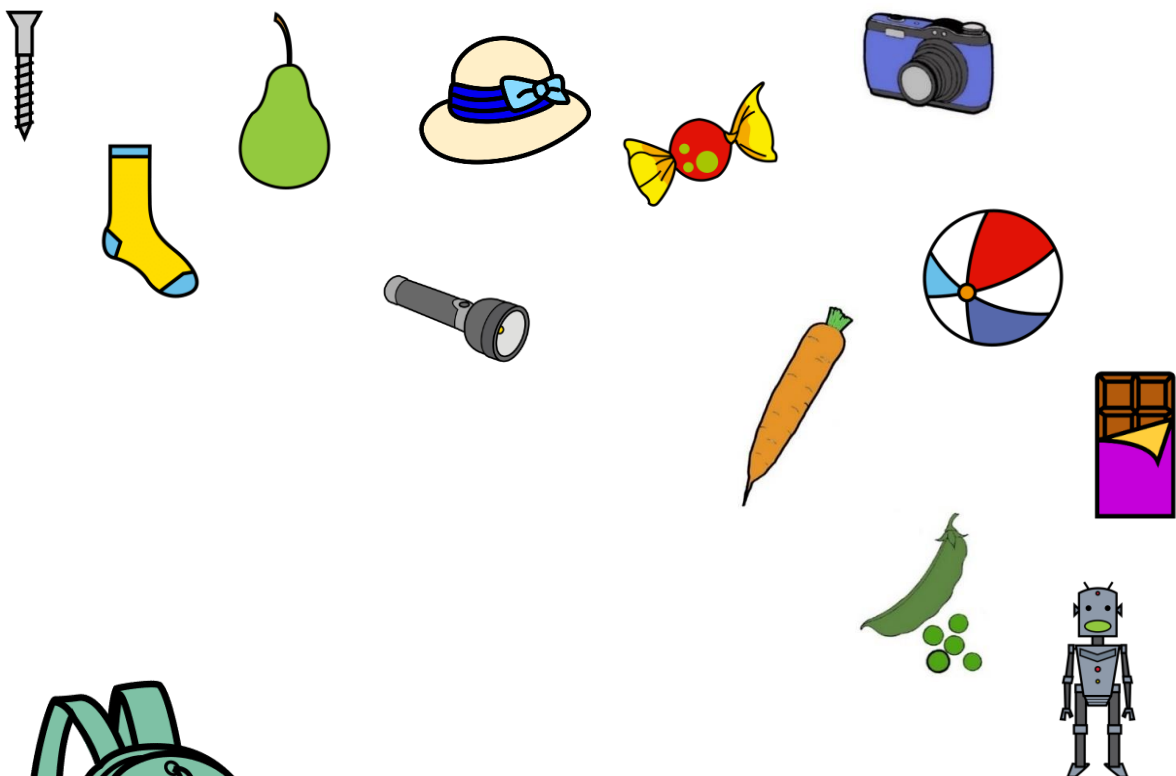
R-ÄÄNTEEN KUUNTELUA

Kuunteluharjoituksia tehdään, jotta R-äänne tulisi lapselle tutuksi. Harjoittelun avulla lapsi oppii tunnistamaan omasta puheestaan oikein ja väärin sanotut sanat. Lapsi oppii ymmärtämään, että äänteen muuttuminen saattaa muuttaa sanan merkityksen (esim. lauta–rauta).

Harjoituksia

Olet lähdössä reissuun. Pakkaa reppuun (piirrä viiva) mukaan ruoat, tavarat ja vaatteet, joissa kuuluu R-äänne. Pohtikaa, kuuluuko R-äänne sanan alussa vai keskellä. Kun reppu on pakattu, voi vanhempi sanoa R-äänteen sisältävät sanat korvaamalla R-äänteen esimerkiksi L-äänteellä (esim. *Onko tämä luuvi? Onko tämä ruuvi?*). Lapsen tehtävä on yrittää tunnistaa, kun sana on sanottu oikein.

Miettikää yhdessä lapsen kanssa, missä ympärillä näkemissänne asioissa kuuluu R. Harjoituksia voi tehdä esim. kaupassa, autmatkalla, kotona.

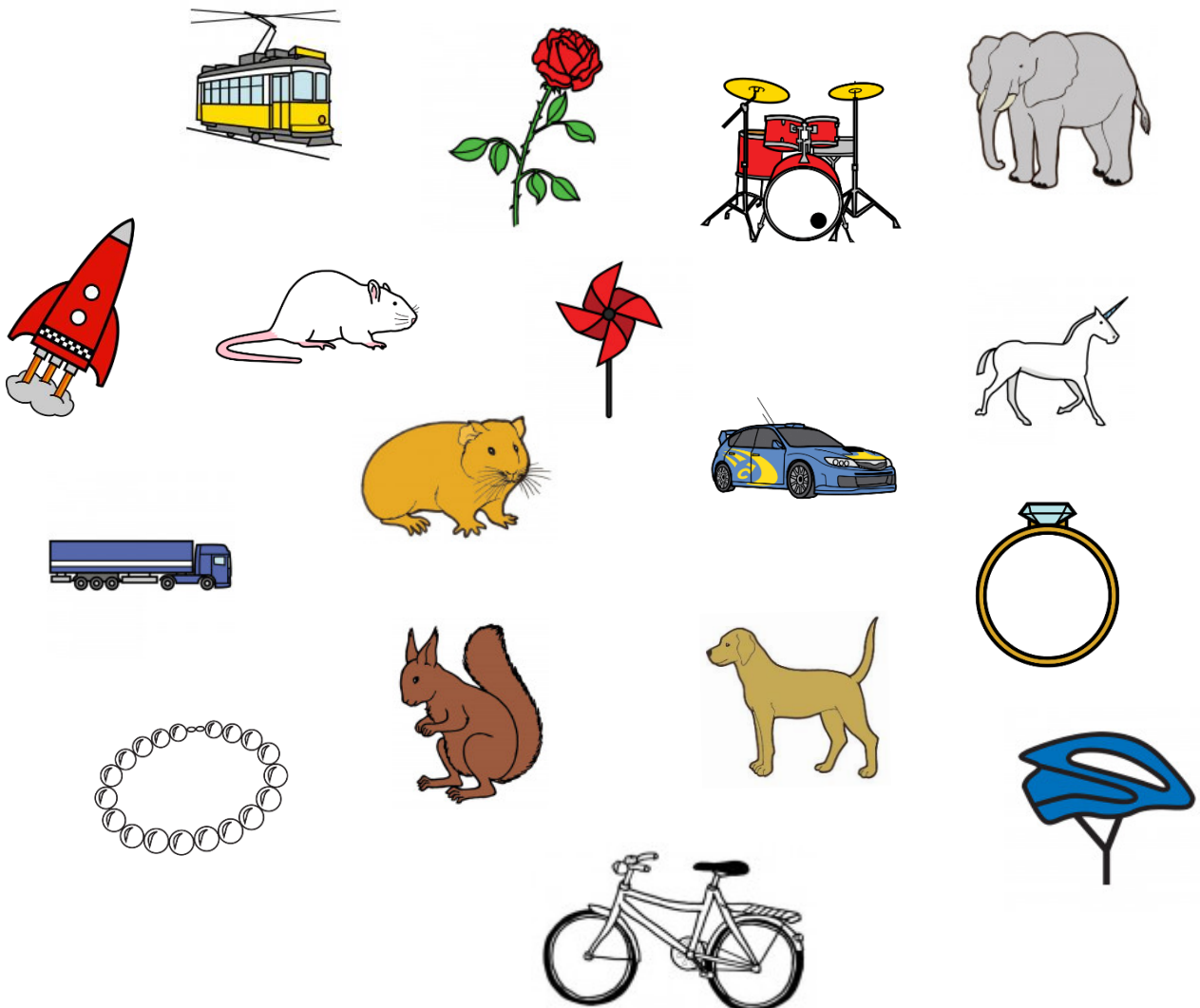

D-KIELI

D-kieliharjoituksia tehdään, jotta kielen kärki ohjautuisi oikealle paikalle R-äänteen sisältävissä sanoissa. D-kielen avulla harjoitellaan myös napakan D-äänteen tuottamista.

Harjoituksia

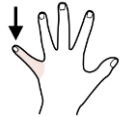
- ★ Nimetkää kuvat D-kielellä eli korvatkaa R-äänne D-äänteellä (esim. *koira–koida*).
- ★ Keksikää kuvista lauseita käyttäen D-kieltä (esim. *odava kiipeää dänniä pitkin katolle*).
- ★ Pelatkaa sanaselityspeliä alla olevilla kuvilla. Muistakaa käyttää D-kieltä.

D-POMPUTTELUA (d-drillit)

D-pomputteluiden avulla lähdetään etsimään R-äänteen täryä. Toista pomputteluja ensin rauhallisesti ja keskittyen. Kun tämä onnistuu, pyri napakoittamaan ja nopeuttamaan D-pomputtelua.

Leuan vakauttamiseksi ja hampaiden välisen riittävän raon varmistamiseksi laita esim. sormi tai jäätelötikku sivuhampaiden väliin.

DN-DN-DN...

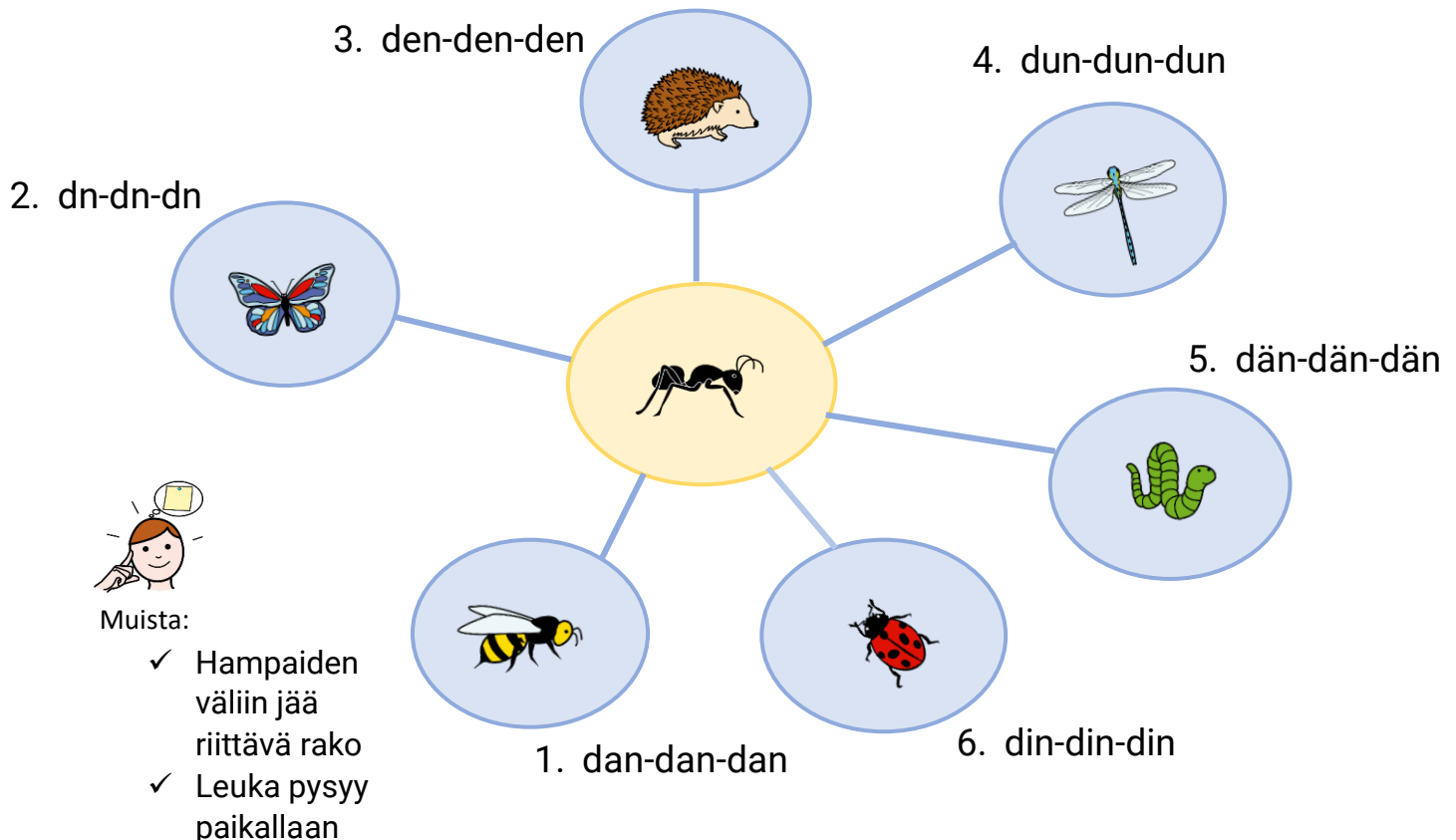

Kokeile D-drillien tuottamista päätä kallistamalla tai makuasennossa.

Harjoituksia

Auta muurahaista pääsemään ystäviensä luokse. Heitä noppaa ja mene nopan luvun osoittaman eläimen luo. Tee D-pomputtelua kymmenen sekunnin ajan.

3. Teen D-harjoituksia

D-autorata: yksi piirtää auton reittiä sormella silmät kiinni. Toinen sanoo d-pomputtelua (esim. *den-den-den* tai *dn-dn-dn*) piirtämisen ajan ja huutaa "STOP", jos auto ajaa tien reunan yli. Tämän jälkeen vuoro vaihtuu. Voittaja on se, joka pääsee pisimmälle radalla.

Muista:

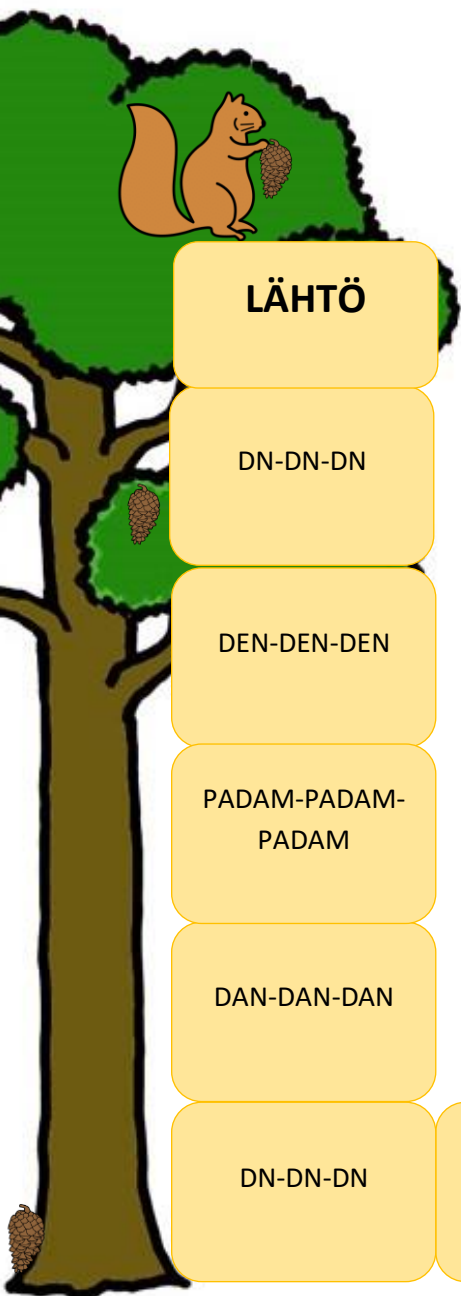
- ✓ Hampaiden väliin jää riittävä rako
- ✓ Leuka pysyy paikallaan

3. Teen D-harjoituksia

Orava haluaisi viedä kävyn toverilleen, joka on kuusen latvassa.

Kulje reitti kuusen latvaan. Tätä varten tarvitset nopan ja pelimerkin. Heitä noppaa, mene nopan luvun osoittamaan ruutuun ja tee tehtävä. Tee tehtävää 10 sekunnin ajan.

LÄHTÖ

DN-DN-DN

DEN-DEN-DEN

PADAM-PADAM-PADAM

DAN-DAN-DAN

DN-DN-DN

DEN-DEN-DEN

DIN-DIN-DIN

PADAM-PADAM-PADAM

DN-DN-DN

DAN-DAN-DAN

T'DN-T'DN-T'DN

DAN-DAN-DAN

DN-DN-DN

PODTTI-PODTTI-PODTTI-PODTTI

T'DN-T'DN-T'DN

DAN-DAN-DAN

DN-DN-DN

KIDPPU-KIDPPU-KIDPPU-KIDPPU

MAALI

D'DN-D'DN-D'DN

PODKKANA-PODKKANA-PODKKANA

DEN-DEN-DEN

DN-DN-DN

DAN-DAN-DAN

D'DN-D'DN-D'DN

Orava huomasi, että siltä on tippunut mukana ollut käpy. Palaa nuolen osoittamaan ruutuun.

Muista d-pomputteluissa:

- ✓ Hampaiden väliin jää riittävä rako
- ✓ Leuka

TÄRYN YHDISTÄMINEN VOKAALIIN

Täry saattaa alkuun onnistua vain D-äänteen avustuksella. Apuäänteestä on kuitenkin hyvä hiljalleen oppia eroon, ja kokeilla erillisen täryn yhdistämistä vokaaliin.

Yksisarviset ovat matkalla perhoslaaksoon. Jokainen yksisarvinen kulkee omanväristä sateenkaaren raitaa pitkin. Kuljeta sormeä raitaa pitkin samalla toistaen tai pitkittäen tavua (esim. rrraa) Käytä tarvittaessa D-apuäännettä.

DRAN-DRAN-DRAA/ DRAA/ RAA

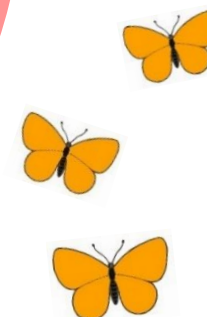
DREN-DREN-DREE/ DREE/ REE

DRIN-DRIN-DRII/ DRII/ RII

DRON-DRON-DROO/ DROO/ ROO

DRUN-DRUN-DRUU/ DRUU/ RUU

DRÄN-DRÄN-DRÄÄ/ DRÄÄ/ RÄÄ

R-ÄÄNNE SANOISSA

Kun olet oppinut R-äänteen, harjoittele täryn tuottamista sanoissa.

Harjoitus

Alla on listattu sanoja, joissa R esiintyy sanan eri asemissa. Harjoitelkaa ensin sanoja, joissa R ääntyy helpoimmin. Voitte tarvittaessa käyttää sanan alussa vauhtitavua, esim. *rii-rii-riisi*, *ruu-ruu-rusina*, *rää-rää-ränni*.

R sanan alussa

Ruoka

Riisi

Rotta

Rölli

Rinne

Rusina

Remontti

Ryhtyä

Ressu

Rinkeli

Ränni

Rotko

Raju

Räksyttää

Raaka

Rätti

Rumpali

Ruskea

Ryijy

Rolla

R sanan keskellä (vokaali)

Tarina

Loru

Mutteri

Puuro

Suuri

Orava

Muurahainen

Sairas

Tupla R

Varjo

Trumpetti

Purkki

Leppäkerttu

Kurlaus

Kerma

Kaarna

Korva

Murhe

R sanan lopussa

Manner

Penger

Kaunotar

Haltiatar

Piennar

Sisar

Tytär

Onnetar

R sanan keskellä (konsonantti)

Mirri

Tarra

Jarru

Herra

Hyrrä

Ärrä

Purra

Surra

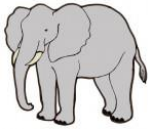
Hurrata

Harjoitus

Luettele R-äänteen sisältävät sanat (tekijät, verbit, paikat). Tämän jälkeen muodosta sanoista lauseita (esim. *perhonen retkeilee sateenkaarella*).

Norsu

roikkuu

sateenkaarella

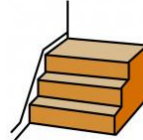
Merihevonen

karjuu

rappusissa

Rölli

kirjoittaa

Ruotsissa

Perhonen

rakentaa

rannalla

Rekka

retkeilee

roskiksessa

R-ÄÄNTEEN YLEISTÄMINEN PUHEESEEN

Hienoa, olet oppinut R-äänteen! Jotta äänne yleistyisi puheeseen, se usein vaatii vielä harjoittelua. Päivittäisiä harjoitteluhetkiä onkin hyvä edelleen jatkaa. Alla on lueteltuna vinkkejä yleistämiseen.

Merkitse rasti ruutuun, kun olet käyttänyt oikeaa R-äännettä alla mainituissa tilanteissa.

Käytän R-äännettä, kun...

☐	kerron itseäni kiinnostavasta asiasta
☐	olen saunassa
☐	olen matkalla hoitoon/päiväkotiin/kouluun
☐	kerron viikonlopun tapahtumista
☐	olen kaupassa
☐	olen aamupalalla

☐	hypin trampoliinilla
☐	olen uimassa
☐	puhun isovanhemmalleni/sukulaiselleni
☐	olen puistossa
☐	leikin tai pelaan
☐	olen autossa

Väritä tähti harjoittelun päätteeksi. Mukavia harjoitteluhetkiä!

	MA	TI	KE	TO	PE	LA	SU
VIKKO 1							
VIKKO 2							
VIKKO 3							
VIKKO 4							
VIKKO 5							
VIKKO 6							